(११.१.४.२) प्रकृत्य सर्वमेतच्छ्रूयते । इदानीमिदं विचार्यते किं तदेवेदं कर्म उतान्यत्कर्मान्तरमिति · किं तावत्प्राप्तम् · सूत्रेणैवोपक्रमः · संस्कारात्सांनाय्यम् ॥४१॥ तदेवेदं कर्मेति · कुत एतत् संस्कारात् यत्पूर्वं यागायोपकल्पितं संस्कृतं द्रव्यम् तदेवेदमिति · तत्साध्यत्वाच्च तदेव कर्मेति । एवं प्राप्तऽआह · अन्यद्वेड्यायोगात् ॥४२॥ तस्य अन्यदेव वा कर्मान्तरमिदम् न तदेव · कुत एतत् इड्यायोगात् इड्यान्तरयोगो ह्यत्रोपलभ्यते अग्निर्दाता इन्द्रः प्रदाता विष्णुः शिपिविष्ट इति · तथा दधनि चरुꣳ शृते चरुमिति (४०) अन्यदेव यागान्तरं ततोऽन्यदिति । एवं पक्षद्वयोपन्यासे किं कर्मान्तरता युक्ता उत तस्यैव विकार इति · तस्यैव विकार इति युक्तरूपता · तदेव हि प्रक्रान्तं कर्म प्रत्यभिज्ञायते न चान्यत्कर्मान्तरमत्रारब्धम् तस्मात्तस्यैव [प्राकृतस्य] कर्मणो विकार इति । देव॰ ननु यदि कर्मान्तरमिदं तर्ह्यन्यदेवतार्थमुपक्लृप्तं हविस्त्रयं कथमन्यदेवताके कर्मणि यागसाधनं भविष्यतीत्यतोऽयुक्तमिदम् अत आह · तस्य तण्डुलापनयो वचनात् ॥४३॥ तण्डुलैरुपलक्षणं दध्नः पयसश्च पूर्वदेवताभ्योऽपनीय देवतान्तरसम्बन्धो नैमित्तिक इति · किं भवति प्रयोजनम् तत्रे सति कर्मणो गुणकामानां (२.३.५) प्रवृत्तिः · पुनरपि च तत्कर्म विहितमेव अथ यदेव नोदियादथोपवसेदिति (११.१.४.४) । देव॰ तस्य प्राकृतस्य कर्मणो व॰नात् तण्डुलानामपनयः प्राकृतदेवताभ्योऽपहेदो विभागो देवतान्तरसंयोगश्च तण्डुलग्रहणं प्रकृतानां त्रयाणामपि हविषामुपलक्षणम् · वचनं हि किं न कुर्यात् । ननु द्रव्यान्यत्वे च देवतान्यत्वे च कर्मान्यत्वं भवतीत्युक्तम् तर्हि यत्र द्रव्यान्यत्वाभाव आग्ने हविषि पुरोडाशे तत्र कथमित्यत आह · प्रकृत्या पूर्वम् ॥४४॥ असांनाय्यगुणकं प्रकृत्या स्वरूपेणैव भवति दधिपयसोरभावात् । देव॰ प्रथमं हविः पुरोडाशलक्षणं प्राकृतमेव न प्रायश्चित्तरूपं कर्मान्तरम् कुतो यतो द्रव्यं तदेव पुरोडाशरूपम् देवताप्यग्निः · ननु विशिष्टेयम् अग्नये दात्रऽइति सत्यम् विशेषणमात्रं तत् न स्वरूपस्य भेदापादकम् । इति प्राप्तऽआह · सर्वं वा निमित्तात् ॥४५॥ वाशब्दः पक्षव्यावृत्तौ · सर्वं वा विक्रियते · पूर्वमपि हि निमित्तं भवति प्रक्रान्तेऽभ्युदय इति । देव॰ तत्र विशये लौकिकमिति (४.३.७) । पश्चाद्भ्युद्दृष्टऽआमावा-